

Afetzede Çocuklara Spor ve Oyun Yolu İle Psikososyal Destek Fizibilite Çalışması

Prof. Dr. Semiyha Tuncel

Ankara Üniversitesi

06/02/2023 tarihinde meydana gelen deprem sonrasında, bir yandan deprem enkazlarında çalışmalar sürerken diğer yandan da hayatta kalan vatandaşlarımız için yaşam şartları oluşturulmaya başlanmıştır. Yaşanan doğal afet, yetişkinler kadar çocukları da etkilemiştir. Deprem bölgesinde yaşayan çocuklar için şu an öncelik olarak fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması üzerinde durulurken, depremin etkilerinin aylarca süreceği göz önünde alındığında, kısa bir süre sonra psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması gerekliliğinden bahsedilecektir. Çadır kentlerde, konteyner kentlerde ve KYK yurtlarında yaşayan çocuklar için spor ve oyun bağlamında rutinler oluşturulması, psikososyal destek anlamında önemli bir gerekliliktir.

Literatürde yer alan araştırmalara göre, çocuklar kırılgan ve güçsüz yapılarından dolayı afetlerden daha çok etkilenmektedirler (İşmen, 2016). Doğal afet yaşayan çocuklar ve ergenler, ölü bedenler görmek, yaralanmak veya başkalarının yaralanmasına şahit olmaktan dolayı travmatize olabilirler (Garfin vd., 2014). Doğal afete maruz kalan çocuklar üzerinde yapılan çalışmalarda, doğal afete maruz kalmanın Travma Sonrası Stres, anksiyete ve depresyon gibi psikolojik semptomların yaşanmasına sebep olduğu belirtilmektedir (Liu vd., 2011). Limoncu ve Atmaca (2018)' ya göre, olayların etkisini zamanla atlamayan çocuklarda ilk 1 ay içerisinde Akut Stres Bozukluğu, bir aydan sonraki süreçte ise Travma Sonrası Stres Bozukluğu hastalığı oluşabilmektedir. 1988 yılında Ermenistan' da meydana gelen depremden 18 ay sonra 8-16 yaş arasındaki 111 çocuğun %70' inde Travma Sonrası Stres Bozukluğu hastalığı görülmüştür (İşmen, 2016). Çocuklar yaşadıkları yaralanma ve sakatlanmalarda, yapılan tıbbi müdahaleler ile iyileşebilmekte, ancak psikolojik açıdan yaralanmalarının izlerini silmek bilindiği gibi süreç gerektirmektedir.

Oyun ve spor, depremzede çocuklara yaşadıkları travmayı atlatma sürecinde yardımcı olabilecek en doğal psikososyal destek uygulamaları arasındadır (Demirer, 2021). Oyun, stres yaratan durumlara maruz kalan çocukların, yaşadıkları olumsuz deneyimleri tolere edebilecek şekilde düzenlemelerine ve entegre etmelerine yardımcı olur (İşmen, 2016). Çocuklar oyun esnasında travmatik olayları daha mutlu ve başarılı sonuçlar doğuracak biçimde tekrar deneyimleyebilir, bunun sonucunda ise yaşadıkları kaygılarda azalma yaşayabilirler (Demirer, 2021). Travma yaşayan çocuklar, oyun içerisinde kurban olduğunu hissettiği travma yaşantısı üzerinde kontrol ve hakimiyet kurmak ister ve bu rollere bürünen çocuklar oyun sonrasında rahatlama hissederler (Garfin vd., 2014). Yaşadığımız doğal afet neticesinde depremden etkilenen çocukların, spor ve oyun yolu ile psikososyal destek almaları, yaşadıkları travma sürecinin atlatmakta kolaylaştırıcı bir role sahip olacağı düşünülmektedir. Ancak, afet bölgelerinde oyun ve spor aracılığı ile etkili psikososyal destek uygulamaları yürütebilmenin ön gereksinimlerinden bir tanesi depremzede çocukların yaşadıkları alanlarda yapılacak fizibilite çalışmasıdır.

Bu bağlamda, proje ile gerçekleştirilecek saha çalışması ile depremden etkilenen 4 ilde (Gaziantep, Kahramanmaraş, Adıyaman ve Malatya) ivedilikle oluşturulan çadır kent, konteyner kent ve KYK yurtlarında yaşayan çocuklara uygulanacak psikososyal destek uygulamalarında, spor ve oyun bağlamının en efektif şekilde entegre edilebilmesi için, söz konusu alanlardaki fiziksel şartların tespiti ve nasıl uyarlamaların yapılabileceğini (örneğin; spor ve oyun çadırı oluşturulması) incelemek ve söz konusu alanlarda yaşayan çocuklar ile

görüşme yaparak, oyun ve spor bağlamındaki talep ve ihtiyaçlarını tespit etmek amaçlanmaktadır.